

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

TESCİL İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ

25 HAZİRAN 2009 TARİHLİ VE 3519 SAYILI GENELGE

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

Sayı : B.14.0.İTG.0.14.00. 01/407/99/01./ 3519

25 HAZİRAN 2009

Konu : Ticaret Borsalarında Üyelik Kayıtları ve
Tescil İşlemleri

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİNE

Bakanlığımıza yapılan başvurulardan, ticaret borsalarının görev ve hizmetlerinin ifasında farklı uygulamalarının olduğunun, ticaret borsalarına kayıt işlemlerinde ve kotasyona tabi maddelerin tescilinde ve tescil ücretinin hesaplanmasında bazı tereddütlerin yaşandığının anlaşılması üzerine, yaşanan sorunların giderilmesi ve uygulamada birliğin sağlanması amacıyla aşağıda belirtilen açıklamaların yapılması ve uygulamanın bu çerçevede yürütülmesi gerekli görülmüştür.

A) Ticaret Borsalarına Kayıt Zorunluluğu Hususu

5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun;

“Borsaya kayıt zorunluluğu” başlıklı 32 nci maddesinin birinci, üçüncü ve altıncı fıkralarında,

“Ticaret borsası kotasyonuna dahil maddelerin alım veya satımı ile uğraşanlar, buldukları yerin borsasına kaydolmak zorundadırlar. Buna uymayanların kayıtları, borsaca re’sen yapılır ve kendilerine tebliğ edilir. ...

Merkezî borsa çalışma alanı dışında bulunmakla beraber, borsa çalışma alanı içinde faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin, ticaret veya esnaf siciline tescil edilmiş ya da edilmemiş şube, irtibat bürosu, fabrika, temsilcilik, depo, alım satım yeri ve buna benzer ünitelerinin de borsaya kaydolmaları gerekir. ...

Borsaya dahil maddelerin üretici veya seri halde üretim yapmaksızın doğrudan tüketiciye satış yapan imalatçıları, borsalara kaydolmaksızın dahi kendi mallarını borsada satabilirler.”

“Borsaların çalışma alanları” başlıklı 30 uncu maddesinde, “Borsanın çalışma alanı, bulunduğu il sınırlarıdır. Bu çalışma alanı, çevre illeri de kapsayacak şekilde ve o illerde borsa kuruluncaya kadar geçerli olmak üzere, Birlik Yönetim Kurulu tarafından genişletilebilir veya daraltılabilir.”

Türk Ticaret Kanununda ve Ticaret Sicili Tüzüğünde tacirlerin ve ticari işletmelerin tanımı, bunların ticaret siciline tescili ve tescil yükümlülüğünün yerine getirilmesine dair emredici hükümler getirilmiştir.

Türk Ticaret Kanununun;

11 inci maddesinde, “Ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer müesseseler, ticari işletme sayılır.”

12 nci maddesinde, umumi mağazalar ve sair depo ve ambarların işletilmesi amacıyla kurulan müesseselerin ticarethane sayılacağı,

14 üncü maddesinde, “Bir ticari işletmeyi, kısmen dahi olsa kendi adına işleten kimseye tacir denir.”

18 inci maddesinin birinci fıkrasında, “Ticaret şirketleriyle, gayesine varmak için ticari bir işletme işleten dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince hususi hukuk hükümleri dairesinde idare edilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere devlet, vilayet, belediye gibi amme hükmi şahısları tarafından kurulan teşekkül ve müesseseler dahi tacir sayılırlar.”

“Tescil” başlıklı 42 nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkrasında, “Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirmeye mecburdur.

Merkezi Türkiye’de bulunan ticari işletmelerin şubeleri de buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunur.”

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

Ticaret Sicili Tüzüğü'nün:

45 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, “Sicil memuru imkan ve teşkilatın müsaadesi nispetinde tescile tabi işletmelerin sahiplerini araştırmaya ve tescile tabi vakıaların tescilini sağlamaya, vakalara uymaz duruma girmiş veya kanuna aykırı bulunan tescilleri araştırarak tespite mecburdur. Sicil memuru, tescille ilgili hususların araştırılması için odanın diğer personeline de yararlanabilir.

Bu maksatla, C. Müddeiumumileri, ticaret odaları, vergi makamları vesair resmi makamlar, herhangi bir vakıanın tescili veya herhangi bir vakıaya ait kaydın değiştirilmesi veya silinmesi isteğinde bulunmak mükellefiyetini yerine getirmemiş olanları sicil memuruna haber vermeğe ve ona mükellefiyete esas teşkil eden vakıaları bildirmeğe mecburdur.”

“Şubelerin tescili” başlıklı 52 nci maddesinin birinci fıkrasında, “Merkezi Türkiye’de bulunan ticari işletmelerin şubeleri ve unvanları şubenin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil olunur.”

Borsa Muamelat Yönetmeliğinin:

“Üyelik kaydı” başlıklı 5 inci maddesinde, “Kanunun 32 nci maddesine göre borsalara kayıt zorunluluğu bulunanlar işe başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde buldukları yerdeki borsaya kaydolmak zorundadır. İşe başlama tarihi, alım veya satımın yapıldığı tarihtir.

Borsalara kayıt talep üzerine yapılır. Ancak, bu maddenin birinci fıkrasına göre kayıt zorunluluğunu yerine getirmeyenler hakkında bu Yönetmeliğin 7 nci maddesi hükmü saklıdır. Borsalara talep üzerine veya resen üye kaydı yapılabilmesi için kayıt olmak isteyenlerin ticaret siciline veya esnaf ve sanatkarlar siciline kayıtlı olması ve bu kayıtlarda iştiğal konuları arasında borsaya tabii maddelerin alım veya satımının yer alması şarttır. Kanunun 32 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü saklıdır.”

“Talep üzerine kayıt” başlıklı 6 ncı maddesinde, “Borsalara kaydolmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler ile bunların şube, irtibat bürosu, fabrika, temsilcilik, depo, alım satım yeri ve buna benzer üniteleri doğrudan veya şubeler vasıtasıyla buldukları yer borsasına başvurur.

“Resen kayıt” başlıklı 7 nci maddesinde, “Kanunun 32 nci maddesine göre borsalara kayıt zorunluluğu bulunup da bu zorunluluğu işe başladığı tarihten itibaren bir ay içinde yerine getirmeyenleri başvuru üzerine veya resen öğrenen ilgili borsa, öncelikle bunlardan ticaret siciline veya esnaf ve sanatkarlar siciline tescil edilmiş olmayanları tescil işleminin yapılması için ilgili ticaret sicili memurluğuna veya esnaf ve sanatkar sicili müdürlüğüne bildirir. Bu bildirim üzerine, ticaret sicili memurluğu ile esnaf ve sanatkar sicili müdürlüğü gerekli işlemleri yapmakla yükümlüdür.

İlgili sicile tescil edilmiş olup da borsaya kayıt yükümlülüğünü yerine getirmeyenler ile bu maddenin birinci fıkrası uyarınca ticaret siciline veya esnaf ve sanatkarlar siciline tescil edilenlerin durumu borsa tarafından yerinde incelenir ve bu inceleme sonucunda bir tespit raporu düzenlenir. Ayrıca, borsaya kayıt için gereken ve bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen belgelerden ilgilinin sicil dosyasında mevcut olanların birer örneği ticaret sicili memurluğu veya esnaf ve sanatkar sicili müdürlüğünden temin edilir.”

hükümleri amirdir.

Anılan mevzuat hükümleri çerçevesinde:

1) Borsa kotasyonuna dahil maddelerin alım veya satımıyla iştiğal eden gerçek ve tüzel kişiler ile bunların şube, irtibat bürosu, fabrika, temsilcilik, kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın depo, alım satım yeri ve buna benzer üniteleri çalışma alanı içinde buldukları borsaya üye kaydedilir. Bunlar dışında geçici olarak faaliyette bulunan üniteler ticaret borsalarına üye kaydedilmezler.

ÖRNEK: Toprak Mahsulleri Ofisi Anonim Şirketinin (TMO A.Ş.) Diyarbakır Şube Müdürlüğüne bağlı Elazığ Ajans Amirliğinin Malatya Tesisli Ekip Şefliğinin ticaret borsalarına kayıt zorunluluğu bakımından değerlendirilmesi sonucunda; TMO A.Ş.’nin Ankara Ticaret Borsasına, Diyarbakır Şube Müdürlüğünün Diyarbakır Ticaret Borsasına, Elazığ Ajans Amirliğinin ise Elazığ Ticaret Borsasına üye kaydedilmesi, geçici olarak faaliyet gösteren Malatya Tesisli Ekip Şefliğinin ise borsaya üye kaydedilmemesi gerekmektedir.

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

2) Borsa çalışma alanında borsa kotasyonuna dahil maddelerin alım veya satımı ile iştirak eden gerçek ve tüzel kişiler ile bunların aynı borsanın çalışma alanında iştirak eden şube, iribat bürosu, fabrika, temsilcilik, depo, alım satım yeri ve buna benzer üniteleri, bu iştirakleri ile ilgili olarak ticaret siciline veya esnaf ve sanatkarlar siciline kayıtlı olmaları şartıyla talep üzerine veya resen borsaya kaydedilirler. Bunlardan borsa kotasyonuna dahil maddelerin alım veya satımı ile iştirak ettiğine dair ticaret siciline veya esnaf ve sanatkarlar siciline tescili bulunmayanlar, tescil işleminin yapılması için ilgili ticaret sicili memurluğuna veya esnaf ve sanatkar sicili müdürlüğüne bildirilmek suretiyle sicil kayıtları gerçekleştirildikten sonra borsaya kayıtları yapılır.

3) Merkezî borsa çalışma alanı dışında bulunan gerçek ve tüzel kişilerin borsa çalışma alanı içinde faaliyet gösteren şube, fabrika ve alım satım yerleri borsa kotasyonuna dâhil maddelerin alım veya satımı ile iştirakleri nedeniyle ilgili sicile kayıtları gerektiğinden bu iştirakleri ile ilgili olarak ticaret siciline veya esnaf ve sanatkarlar siciline kayıtlı olmaları şartıyla talep üzerine veya resen borsaya kaydedilirler. Bunlardan borsa kotasyonuna dahil maddelerin alım veya satımı ile iştirak ettiğine dair ticaret siciline veya esnaf ve sanatkarlar siciline tescili bulunmayanlar, tescil işleminin yapılması için ilgili ticaret sicili memurluğuna veya esnaf ve sanatkar sicili müdürlüğüne bildirilmek suretiyle sicil kayıtları gerçekleştirildikten sonra borsaya kayıtları yapılır.

ÖRNEK: Merkezi Ankara'da bulunan TMO A.Ş.'nin Iğdır Ticaret Borsası çalışma alanında faaliyet gösteren Iğdır Ajans Amirliğinin, Iğdır Ticaret Sicili Memurluğuna kaydı gerektiğinden, ticaret siciline kayıtlı ise talep üzerine ya da resen Ticaret Borsasına üye kaydı yapılması, ticaret siciline kayıtlı değilse Ticaret Sicili Memurluğuna durum bildirilerek kaydı sağlandıktan sonra Ticaret Borsasına üye kaydı yapılması gerekir.

4) Merkezî borsa çalışma alanı dışında bulunan gerçek ve tüzel kişilerin borsa çalışma alanı içinde faaliyet gösteren ticaret veya esnaf siciline tescil edilmiş ya da edilmemiş iribat bürosu, temsilcilik, kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın depo ve buna benzer üniteleri de talep üzerine veya resen borsaya kaydedilirler.

5) Borsaya kaydı zorunlu olmakla beraber bulunduğu yerde borsa mevcut olmayanların kayıtları, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından çalışma alanına dahil edilen borsalar tarafından yapılır.

6) Borsaya dahil maddelerin üreticileri ile seri halde üretim yapmaksızın doğrudan tüketiciye satış yapan imalatçıların, borsalara kaydolma zorunluluğu bulunmamaktadır.

B) Alım veya Satımların Hangi Ticaret Borsasına Tescil Ettirileceği Hususu

5174 sayılı Kanunun;

“Borsaların çalışma alanları” başlıklı 30 uncu maddesinde, “Borsanın çalışma alanı, bulunduğu il sınırlarıdır. Bu çalışma alanı, çevre illeri de kapsayacak şekilde ve o illerde borsa kuruluncaya kadar geçerli olmak üzere, Birlik Yönetim Kurulu tarafından genişletilebilir veya daraltılabilir.”

“Borsaya kayıt zorunluluğu” başlıklı 32 nci maddesinin altıncı fıkrasında, “Borsaya dahil maddelerin üretici veya seri halde üretim yapmaksızın doğrudan tüketiciye satış yapan imalatçıları, borsalara kaydolmaksızın dahi kendi mallarını borsada satabilirler.”

“Borsaya tâbi maddeler ve alım satımları” başlıklı 45 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, “Borsa çalışma alanı içinde borsaya tâbi maddelerin en az miktarlarının üzerinde kalan miktarlarının alım ve satımının, belirlenen borsa yerinin dışında yapılması yasaktır. Bu maddelerin, en geç muamele yapıldığı günü takip eden otuz gün içinde borsaya tescil ettirilmesi şartı ile borsa yerinin dışında alınıp satılmasına meclisçe önceden karar verilebilir.”

“Borsa işlemlerinin tescili” başlıklı 46 ncı maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında, “Borsaya tâbi maddelerin en az miktarları üzerinde yapılan alım satım muamelelerinin borsalara tescili zorunludur. Elektronik ticaret yoluyla yapılan satışlar da bu madde kapsamındadır.

Tescil yükümlülüğü aşağıdaki şekilde yerine getirilir:

a) Alıcı ve satıcının aynı borsanın çalışma alanı içinde bulunmaları halinde, işlem borsa örf ve adetlerine göre tespit olunan tarafça o borsaya tescil ettirilir ve tescil ücreti ödenir. Tescil ile yükümlü olan tarafın yokluğu halinde, diğer taraf tescili yaptırmak ve ücretini ödemekle yükümlüdür.

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

b) Alıcı ve satıcıdan birinin borsanın çalışma alanı içinde, diğerinin dışında olması halinde;
1) İki tarafın bulunduğu yerde borsa mevcut ve mal her iki borsaya tâbi ise ve işlem de yazışma, telgraf, telefon, teleks ile yapılmış veya elektronik ortamda gerçekleştirilmişse, sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yerdeki tarafça o yer borsasına tescil ettirilir ve ücreti ödenir. Sözleşmenin nerede kabul ile tamam olduğu tespit edilemediği takdirde, işlem satıcının merkezinin bulunduğu yerdeki borsaya, satıcı tarafından tescil ettirilir ve ücreti ödenir.

2) Taraflardan birinin bulunduğu yerde borsa mevcut değil veya borsa mevcut olmasına rağmen, mal o borsaya dahil değil veya taraflardan biri yurt dışında ise, işlem diğer tarafça kendi merkezinin bulunduğu yer borsasına tescil ettirilir ve ücreti ödenir.

c) Borsaya kayıtlı üyeler, borsanın çalışma alanı dışında yaptıkları ve bu fıkra da belirlenen tescil işlemleri dışında kalan alım veya satımları, kayıtlı buldukları borsalara tescil ettirir ve ücretini öderler.

d) Borsanın çalışma sınırları dışında alım satım yapan taraflardan biri tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan üretici ise, tescil zorunluluğu ve tescil ücretini ödeme yükümlülüğü tacir ve sanayici olan diğer tarafa aittir. Alım satım yapan tarafların her ikisi de tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan üretici ise, tescil zorunluluğu uygulanmaz.

“Borsada alım satım yapanlar” başlıklı 47 nci maddesinin ikinci fıkrasında, “Borsaya dahil maddeler üzerindeki spot piyasa işlemlerinde, borsaya kayıtlı olanların kendileri, borsaya kayıtlı olmayan üretici ve imalatçılarla birinci fıkra da yer alan araçlardan başkalarının borsada işlem ve faaliyette bulunmaları yasaktır.”

Borsa Muamele Yönetmeliğinin:

“Üyelik kaydı” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kanunun 32 nci maddesine göre borsalara kayıt zorunluluğu bulunanlar işe başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde buldukları yerdeki borsaya kaydolmak zorundadır. İşe başlama tarihi, alım veya satımın yapıldığı tarihtir.”

Ticaret Borsalarına Tabi Maddeler ve Bu Maddelerin Alım veya Satımlarının Tescili Hakkında Yönetmeliğin:

“Borsa Yeri” başlıklı 7 nci maddesinin ilk iki fıkrasında,

“Borsa yeri; borsaya tabi maddelerin biri veya birkaçı yahut tümünün alım satımlarının yapılması için yönetim kurulu kararıyla borsanın merkez veya şube binası içinde veya dışında belirlenen satış salonu, pazar yeri veya özel alım satım yeridir. Borsaca organize edilen borsaya tabi maddelerin alım satımının gerçekleştirildiği elektronik ortamlar da borsa yeri sayılır.

Borsa yerinde yapılan muamelelere "Borsa içi muamele", borsanın çalışma alanı içinde olmakla beraber, borsa yeri dışında yapılan muamelelere "Borsa dışı muamele" denir.”

hükümleri amirdir.

Anılan mevzuat hükümleri çerçevesinde:

1) Borsa yerlerinde (yönetim kurulu kararıyla borsanın merkez veya şube binası içinde veya dışında belirlenen satış salonu, pazar yeri veya özel alım satım yeri) yapılan muameleler (borsa içi muameleler), her halükarda, o borsaya ve o borsa örf ve adetlerine göre belirlenen tarafça tescil ettirilerek tescil ücreti ödenmelidir.

2) Alıcı ve satıcının aynı borsanın çalışma alanı içinde bulunmaları suretiyle işlem yapmaları ifadesinden, hem alıcının hem de satıcının, aynı borsanın çalışma alanında mukim olması ve alım satım işleminin bu borsanın çalışma alanında yapılmış olması anlaşılmalıdır. Bu çerçevede yapılan alım satım işlemleri, belirtilen borsanın örf ve adetlerine göre tespit olunan tarafça, yine aynı borsaya tescil ettirilir ve tescil ücreti ödenir. Bu konuda örf ve adeti bulunmayan borsaların örf ve adetlerini belirlemeleri gerekmektedir.

ÖRNEK 1: TMO A.Ş. Yerköy Şube Müdürlüğüne bağlı Şefaati Ajans Amirliği tarafından Şefaati’de mukim müstahsillerden yapılan buğday alım işlemleri, Yerköy Ticaret Borsasına değil, Şefaati’nin çalışma alanında bulunduğu Yozgat Ticaret Borsasına, borsa örf ve adetlerine göre tespit edilen tarafça, tescil ettirilmeli ve ücreti ödenmelidir.

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

ÖRNEK 2: Polatlı Ticaret Borsası kotasyonuna dahil maddelerin alım satımıyla iştilgal eden Polatlı Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim bir tacir ile Polatlı Ticaret Borsası çalışma alanında mukim bir müstahsil arasında gerçekleşen alım satım işlemi, Polatlı Ticaret Borsası örf ve adetlerine göre tespit edilen tarafça Polatlı Ticaret Borsasına tescil ettirilerek ücreti ödenmelidir.

3) Alıcı ve satıcıdan birinin borsanın çalışma alanı içinde, diğerinin dışında olması ifadesinden, taraflardan yalnızca birinin, borsasının çalışma alanında mukim olmasının anlaşılması ve 5174 sayılı Kanununun 46 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinin bu çerçevede uygulanması gerekmektedir.

a) İki tarafın bulunduğu yerde borsa mevcut ve mal her iki borsaya tâbi ise ve işlem de yazışma, telgraf, telefon, teleks ile yapılmış veya elektronik ortamda gerçekleştirilmişse, sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yerdeki tarafça o yer borsasına tescil ettirilir ve ücreti ödenir. Sözleşmenin nerede kabul ile tamam olduğu tespit edilemediği takdirde, işlem satıcının merkezinin bulunduğu yerdeki borsaya, satıcı tarafından tescil ettirilir ve ücreti ödenir.

Bu bentte her ne kadar yazışma, telgraf, telefon, teleks ile yapılmış veya elektronik ortamda gerçekleştirilmiş olan alım satım işlemlerinden bahsedilse de tarafların (alıcı ve satıcıdan yalnızca bir taraf borsasının çalışma alanında mukim) karşılıklı yapmış oldukları alım satım işlemleri de zımnen bu bent kapsamındadır. Bu bendin uygulanmasında alım satım işlemi her ne şekilde yapılırsa yapılsın (karşılıklı veya yazışma, telgraf, telefon, teleks ile veya elektronik ortamda) tescil yükümlülüğü sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yerdeki tarafça ve o yer borsası nezdinde yerine getirilmelidir.

Bu çerçevede yapılan alım satım işlemlerinde taraflardan biri tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan üretici ise, tescil zorunluluğu ve tescil ücretini ödeme yükümlülüğü tacir ve sanayici olan diğer tarafa aittir.

ÖRNEK 1: Edirne Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim ve Borsa kotasyonuna tabi maddelerin alım satımıyla iştilgal eden tacir (E), Tekirdağ Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim müstahsil (M)'den Tekirdağ'da karşılıklı anlaşmak suretiyle 1 ton pirinç almıştır. Pirinç hem Edirne hem de Tekirdağ Ticaret Borsasının kotasyon listesinde yer almaktadır. Bu alım satım işlemi karşılıklı yapıldığından sözleşmenin tamam olduğu yer Tekirdağ'dır. Tacir (E) için bu alım satım işlemi, borsa çalışma sınırları dışında gerçekleşen bir alım satım işlemi olduğundan ve taraflardan birisi tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan müstahsil olduğundan, tescil yükümlülüğü, tacir (E) tarafından sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yer olan Tekirdağ Ticaret Borsasında yerine getirilecek ve tescil ücreti ödenecektir.

ÖRNEK 2: Çorum Ticaret Borsası çalışma alanında mukim TMO A.Ş. Çorum Ajans Amirliği tarafından Alaca Ticaret Borsası çalışma alanında mukim müstahsillerden buğday alımı yapılmıştır. Buğday hem Çorum hem de Alaca Ticaret Borsasının kotasyon listesinde yer almaktadır. Bu alım satım işlemi karşılıklı yapıldığından sözleşmenin tamam olduğu yer Alaca'dır. Bu alım işlemleri, Çorum Ajans Amirliği için, borsa çalışma sınırları dışında gerçekleşen bir işlem olduğundan ve taraflardan birisi tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan müstahsil olduğundan, tescil yükümlülüğü, Çorum Ajans Amirliği tarafından sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yer olan Alaca Ticaret Borsasında yerine getirilecek ve tescil ücreti ödenecektir.

ÖRNEK 3: Fatsa Ticaret Borsası çalışma alanında mukim TMO A.Ş. Ordu Şube Müdürlüğüne bağlı Fatsa Ajans Amirliği tarafından Ünye Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim müstahsillerden haşhaş kapsülü alımı yapılmıştır. Haşhaş kapsülü hem Fatsa hem de Ünye Ticaret Borsasının kotasyon listesinde yer almaktadır. Bu alım satım işlemi karşılıklı yapıldığından sözleşmenin tamam olduğu yer Ünye'dir. Bu alım işlemleri, Fatsa Ajans Amirliği için, borsa çalışma sınırları dışında gerçekleşen bir işlem olduğundan ve taraflardan birisi tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan müstahsil olduğundan, tescil yükümlülüğü, Fatsa Ajans Amirliği tarafından sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yerdeki Ünye Ticaret Borsasında yerine getirilecek ve tescil ücreti ödenecektir.

ÖRNEK 4: Ankara Ticaret Borsası kotasyonuna tabi maddelerin alım satımıyla iştilgal eden ve Ankara Ticaret Borsası çalışma alanında mukim tacir (A), Erzurum Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim tacir (E)'den karşılıklı anlaşmak suretiyle 20 adet küçükbaş hayvan almıştır. Bu alım satım işleminde, sözleşmenin tamam olduğu yer Erzurum olduğundan, bu işlem, tacir (E) tarafından Erzurum Ticaret Borsasına tescil ettirilerek tescil ücreti ödenmelidir.

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

ÖRNEK 5: Kayseri Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim tacir (A), yapılan telefon görüşmesi neticesinde, Boğazlıyan Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim tacir (B)'den 100 ton buğday alımı konusunda anlaşmıştır. Buğday, hem Kayseri Ticaret Borsası hem de Boğazlıyan Ticaret Borsası kotasyon listesinde yer almaktadır. Telefon görüşmesi neticesinde gerçekleşen alım satım işlemi, sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yer Kayseri ise tacir (A) tarafından Kayseri Ticaret Borsasına, sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yer Boğazlıyan ise tacir (B) tarafından Boğazlıyan Ticaret Borsasına tescil ettirilerek tescil ücreti ödenmelidir. Sözleşmenin nerede kabul ile tamam olduğu tespit edilemediği takdirde, işlem tacir (B) tarafından Boğazlıyan Ticaret Borsasına tescil ettirilir ve ücreti ödenir.

Bu örnekte taraflardan biri tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan bir müstahsil olsaydı, tescil ettirme ve tescil ücretini ödeme yükümlülüğü, her halükarda tacir ve sanayici olan diğer tarafa ait olacaktır.

ÖRNEK 6: Aksaray Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim tacir (A), yazışma yoluyla Edirne Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim tacir (B)'den 1000 kg pirinç alımı konusunda anlaşmıştır. Pirinç, Edirne Ticaret Borsası kotasyon listesinde bulunmakta, Aksaray Ticaret Borsası kotasyon listesinde bulunmamaktadır. Bu alım satım işleminde sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yer neresi olursa olsun, her halükarda tacir (B) tarafından Edirne Ticaret Borsasına tescil ettirilerek ücreti ödenmelidir.

ÖRNEK 7: Ankara Ticaret Borsasının çalışma alanında mukim tacir (A), yurt dışından 50 ton arpa satın almıştır. Bu alım satım işlemi, her halükarda tacir (A) tarafından Ankara Ticaret Borsasına tescil ettirilerek tescil ücreti ödenmelidir.

b) Alıcı ve satıcıdan birinin borsanın çalışma alanı içinde, diğerinin dışında olması suretiyle alım satım işlemi yapılması durumunda sözleşmenin kabul ile tamam olduğu yerde borsa mevcut değilse, yani o yerde borsa olmadığı gibi o yerin herhangi bir borsanın çalışma alanında da bulunmaması veya borsa olmasına rağmen alım satım konu malın o borsanın kotasyon listesinde yer almaması hallerinde, tescil işlemi, diğer tarafça kayıtlı bulunduğu borsaya yaptırılır ve tescil ücreti ödenir.

4) Tescil alım veya satımına bağlı bir işlem olduğundan, borsanın veya farklı borsaların çalışma alanlarından borsaya veya ilgili borsalara tescil edilerek ve tescil ücreti ödenerek satın alınmış olan kotasyona tabi maddelerin, muhafaza edilmek veya işlenmek amacıyla, gerek borsa çalışma alanında gerekse başka bir borsanın çalışma alanında bulunan yine aynı gerçek ya da tüzel kişiye ait bir depoya veya fabrikaya sevk edilmesi halinde, bir alım veya satım işlemi gerçekleşmediğinden tescil yükümlülüğü doğmayacaktır ve dolayısıyla ilgili borsalarca tescil işlemi yapılmayacaktır.

ÖRNEK: TMO A.Ş. Fatsa Ajans Amirliği tarafından Fatsa ve Ünye Ticaret Borsalarının çalışma alanlarından ilgili borsalara tescil edilerek ve tescil ücreti ödenerek satın alınmış olan haşhaş kapsüllerinin, TMO A.Ş.'nin,

- Ünye'deki deposuna sevkinde,
- Muhafaza edildiği Ünye'deki deposundan, Bolvadin'deki deposuna sevkinde,
- Muhafaza edildiği Ünye'deki deposundan, işlenmek üzere Bolvadin'deki fabrikasına sevkinde,

bir alım satım işlemi söz konusu olmadığından tescil yükümlülüğü doğmamış olup, adı geçen yerlerdeki borsalar tarafından tescil işlemi yapılmayacaktır.

5) Borsanın veya farklı borsaların çalışma alanlarından borsaya veya ilgili borsalara tescil edilerek ve tescil ücreti ödenerek satın alınmış olan ve borsanın çalışma alanındaki bir depoda muhafaza edilen kotasyona tabi maddelerin satılması halinde,

- alıcı ve satıcı aynı borsa çalışma alanında mukim ise, tescil yükümlülüğü, deponun ve dolayısıyla tarafların çalışma alanında bulunduğu borsaya, borsa örf ve adetlerine göre tespit edilen tarafça yerine getirilmeli ve tescil ücreti ödenmelidir.

- alıcı borsa çalışma alanı dışında ise, yani borsa çalışma alanında ikamet etmiyorsa, tescil yükümlülüğü, 5174 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendi çerçevesinde yapılan açıklamalar dikkate alınarak yerine getirilmeli ve tescil ücreti ödenmelidir.

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

6) Borsa olmayan ve herhangi bir borsanın çalışma alanında da bulunmayan bir yerde yapılan alım satım işlemlerinde tescil ve tescil ücretini ödeme yükümlülüğü, tacir ve sanayici olan tarafça kayıtlı bulunduğu borsada yerine getirilir. Taraflardan her ikisinin de tacir veya sanayici olması halinde, tescil ve tescil ücretini ödeme yükümlülüğü, tarafların anlaşması ve bu mutabakatın alım satım beyannamesine şerh edilmesi suretiyle yerine getirilir.

7) Borsaya kayıtlı üyeler, borsanın çalışma alanı dışında yaptıkları ve yukarıda açıklanan tescil işlemleri dışında kalan alım veya satımları, kayıtlı buldukları borsalara tescil ettirir ve ücretini öderler.

C) Tescil Süresi, Tescil Ücretinin Hesaplanma Yöntemi ve Ödeme Zamanı

5174 Sayılı Kanunun:

“Borsaya tâbi maddeler ve alım satımları” başlıklı 45 inci maddesinin dördüncü fıkrasında,

“Borsa çalışma alanı içinde borsaya tâbi maddelerin en az miktarlarının üzerinde kalan miktarlarının alım ve satımının, belirlenen borsa yerinin dışında yapılması yasaktır. Bu maddelerin, en geç muamele yapıldığı günü takip eden otuz gün içinde borsaya tescil ettirilmesi şartı ile borsa yerinin dışında alınıp satılmasına meclisçe önceden karar verilebilir.”

“Borsa işlemlerinin tescili” başlıklı 46 ncı maddesinin birinci, ikinci, beşinci ve altıncı fıkralarında;

“Borsaya tâbi maddelerin en az miktarları üzerinde yapılan alım satım muamelelerinin borsalara tescili zorunludur. Elektronik ticaret yoluyla yapılan satışlar da bu madde kapsamındadır.

Borsalarca gösterilen yerlerde yapılan işlemler aynı gün, borsa dışında alınıp satılmasına müsaade edilen maddelere ait işlemler en geç otuz gün içinde tescil ettirilir.”

“Tescil ücretinin oranı, malın alım satım değeri üzerinden azamî binde ikidir ve bu oranı borsa meclisi belirler. İşlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanı, yıllık aidat tavanının yüzde onundan az ve tamamından fazla olamaz. Ürün senedi tescil ücreti oranı ise alım satım değeri üzerinden en çok onbinde beştir.

İhracatın tescilinden ücret alınmaz.”

Ticaret Borsalarına Tabi Maddeler ve Bu Maddelerin Alım veya Satımlarının Tescili Hakkında Yönetmeliğin:

“Tescil Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi” başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, “Kamu iktisadi kuruluşları ile sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan kamu kuruluşlarınca yapılan destekleme alım ve satımlarına ilişkin borsa tescil ücreti muamelenin yapıldığı günü takip eden en geç otuz gün içinde ilgili borsaya ödenir.”

“Tescil Ücreti” başlıklı 14 üncü maddesinin ilk beş fıkrasında,

“Tescil edilen muamelenin bedeli üzerinden nispi olarak alınan ücrete "Tescil Ücreti" denir.

Tescil ücretinin oranı, malın alım satım değeri üzerinden azamî binde ikidir ve bu oran meclisçe belirlenir. Borsaya tabi maddelerin alım ve satımları için aynı oranda uygulanmak üzere, işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanı, yıllık aidat tavanının yüzde onundan az ve tamamından fazla olamaz. Ürün senedi tescil ücreti oranı ise alım satım değeri üzerinden en çok on binde beştir.

Meclis, bu maddenin ikinci fıkrasında belirlenen azami hadleri aşmamak üzere tescil ücret oranını "borsa içi muameleler" ve "borsa dışı muameleler" için farklı oranda belirleyebilir.

İhracatın tescilinden ücret alınmaz. Ancak, ihracatçının ihraç ettiği malların yurt içindeki alımları tescile ve ücrete tabidir.

Tescil ücretinin, muameleyi tescil ettiren tarafından tescil esnasında peşin olarak ödenmesi esastır. Meclis, kendi üyelerinden ileride yaptıracakları tescillere mahsuben önceden avans alınmasına karar verebileceği gibi, kendi üyelerinin yaptırdıkları tescillere ilişkin ücretlerin toplamının, en geç on beş gün içinde ve bir defada olmak kaydıyla sonradan ödenmesine karar verebilir.”

“Tescilde Dikkate Alınacak Hususlar” başlıklı 17 nci maddesinin ilk iki fıkrasında,

“Tescile getirilen alım satım beyannamelerinde beyannamenin usulüne uygun olarak doldurulup doldurulmadığı, muamelenin yapıldığı ve tescile getirildiği tarihler, fiyat, beyannamede imzaları bulunan kimselerin borsada iş yapmaya yetkili olup olmadıkları ve imzaları kontrol edilir, varsa eksikler tamamlattırılır.

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

Beyannameler; tarih atılmak, tescil numarası verilmek ve parafe edilmek suretiyle muhasebe servisine intikal ettirilir.”

“*Tahakkuk ve Tahsilât*” başlıklı 18 inci maddesinde,

“Muhasebe servisi, beyannamelerin miktar, fiyat ve bedellerini bir defa daha inceler, tescil ücretini ve varsa, Kanununun 51 inci maddesine istinaden tarifeye bağlanmış sair ücretleri tahakkuk ve tahsil eder.

Beyanname üzerine "Tahsil Edilmiştir" kaşesi basılır ve parafe edilerek tescil servisine iade olunur.”

“*Tescilin Deftere Kaydı*” başlıklı 19 uncu maddesinde,

“Tescil servisi beyannamelerin her üç nüshasına da "Tescil Edilmiştir" kaşesini basar, aslını imza ederek alıkoyar, diğer iki nüshayı ise ilgililere verir.

Tescil edilen alım satımı beyannameleri, tescil sayısı sırasına göre, tescil defterine işlenir. Bu suretle tescil işlemi tamamlanır.”

hükümleri amirdir.

Anılan mevzuat hükümleri çerçevesinde:

1) Borsa yerinde yapılan işlemler aynı gün, meclisçe borsa yeri dışında alınıp satılmasına müsaade edilen maddelere ait işlemler en geç otuz gün içinde tescil ettirilmelidir. Borsa yeri dışında alım ve satımına meclisçe izin verilen maddelerin otuz gün boyunca yapılan alım satım işlemleri, otuzuncu günde toplu olarak tescil ettirilebilmektedir.

2) Tescil işlemi sırasıyla alım satım beyannamesinin tescile uygunluğunun kontrolü, tescil ücretinin tahsili ve tescil defterine kayıt aşamalarından oluştuğundan, alım satım işleminin tescil ettirilmesi sırasında muameleyi tescil ettiren tarafından peşin olarak ödenmesi esastır. Ancak borsa meclisi, kendi üyelerinden ileride yaptıracakları tescillere mahsuben önceden avans alınmasına karar verebileceği gibi, borsa yeri dışında alım ve satımına izin verdiği maddelerin otuz gün boyunca üyeleri tarafından yapılan alım satım işlemlerinin tescillerine ilişkin ücretlerin toplamının, en geç on beş gün içinde ve bir defada olmak kaydıyla sonradan ödenmesine de karar verebilir.

Kamu iktisadi kuruluşları ile sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan kamu kuruluşlarınca yapılan destekleme alım ve satımlarına ilişkin borsa tescil ücreti ise tescil muamelesinin yapıldığı günü takip eden en geç otuz gün içinde ilgili borsaya ödenir.

ÖRNEK: 31/07/2008 tarihinde beyan edilerek tescil ettirilmek istenen bir alım satım işleminde, tescil ücreti, tescil yükümlülüğünü yerine getirmekle mükellef olan tarafça tescil esnasında ödenmesi gerekmektedir. Ancak, borsa meclisi tarafından üyelerinin yaptırdığı tescil işlemlerinin ücretinin on beş güne kadar ödenebileceğinin kararlaştırılmış olması şartıyla, 31/07/2008 tarihinde tescil edilmiş bir muamelenin tescil ücretinin tahsili, gecikme zammı uygulanmadan ve tamamı tek seferde alınmak kaydıyla 15/08/2008 tarihine kadar ertelenebilecektir.

3) Vergi Usul Kanununun fatura ve fatura yerine geçen vesikaların düzenlendiği ikinci bölümünde yer alan fatura ve müstahsil makbuzuna ilişkin hükümler ile Türk Ticaret Kanununun 23 üncü maddesi hükmü uyarınca, yapılan alım satım işlemleri, fatura veya müstahsil makbuzu ile belgelendirilebileceğinden ve malın alım satımı ancak bu belgeler ile ispat edilebileceğinden, her biri müteselsil sıra numaralı olarak düzenlenen söz konusu belgelerdeki alım satım değeri ve diğer bilgiler bağımsız olarak kayda esas alındığından; tescil ücretinin hesaplanmasında içeriğinde, aynı ya da farklı maddeler veya aynı ya da farklı maddelerin farklı tipleri olsa dahi, her bir fatura veya müstahsil makbuzunun tek bir işlem olarak değerlendirilmesi ve tescil ücretinin fatura veya müstahsil makbuzunun toplam tutarı üzerinden hesaplanması gerekmektedir. Bu çerçevede işlem tesis ederken toplam rakamı içinde kotasyona dahil olmayan maddeler varsa bunların alım satım değerinin toplamdan düşürülmesinden sonra kalan tutar üzerinden tescil ücreti hesaplanmalıdır. Ancak toplam rakamı içinde kotasyona dahil olmamakla beraber tescili mümkün olan tarımsal ürünler varsa ve bunların da tescili talep edilmiş ise, bu takdirde tescil ücreti toplam rakam üzerinden hesaplanmalıdır.

ÖRNEK 1: Tacir (A), tacir (B)'ye 90.000 TL'si 1 nolu depodan ve 106.000 TL'si 2 nolu depodan olmak üzere toplam 196.000 TL bedelle tek tip fındık satışı yapmış olup, bu alım satım işlemini tanzim etmiş olduğu tek bir fatura ile tevsik etmiştir. Bu alım satım işleminin tescilinde;

-8-

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

- tescil ücreti oranının 0,002 ve işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanının 333.-TL olduğu varsayımıyla,
- malın alım satım değeri ile tescil ücreti oranının çarpımı sonucunda elde edilen rakam ($196.000 \times 0,002 = 392$.-TL.), işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanı olan 333.-TL'yi aşacağı için tahsil edilmesi gereken tescil ücreti 333.-TL olacaktır.
ÖRNEK 2: Tacir (D), tacir (F)'ye 100.000 TL'si makarnalık ve 90.000 TL'si ekmeçlik olmak üzere toplam 190.000 TL bedelle farklı iki tip buğday satmış olup, bu alım satım işlemini tanzim etmiş olduğu tek bir fatura ile tevsik etmiştir. Bu alım satım işleminin tescilinde;
- tescil ücreti oranının 0,002 ve işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanının 333.-TL olduğu varsayımıyla,
- malın alım satım değeri ile tescil ücreti oranının çarpımı sonucunda elde edilen rakam ($190.000 \times 0,002 = 380$.-TL.), işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanı olan 333.-TL'yi aşacağı için tahsil edilmesi gereken tescil ücreti 333.-TL olacaktır.
ÖRNEK 3: Tacir (G), tacir (H)'den 2 kg, 3 kg ve 5 kg paketler halinde ambalajlanmış olan ve sırasıyla 75.000 TL, 105.000 TL ve 175.000 TL olmak üzere toplam 355.000 TL bedelle aynı veya farklı tip fındık satmış olup, bu alım satım işlemini tanzim etmiş olduğu tek bir fatura ile tevsik etmiştir. Bu alım satım işleminin tescilinde;
- tescil ücreti oranının 0,002 ve işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanının 333.-TL olduğu varsayımıyla,
- malın alım satım değeri ile tescil ücreti oranının çarpımı sonucunda elde edilen rakam ($355.000 \times 0,002 = 710$.-TL.), işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanı olan 333.-TL'yi aşacağı için tahsil edilmesi gereken tescil ücreti 333.-TL olacaktır.
ÖRNEK 4: Tacir (K), tacir (L)'den 50.000 TL'si arpa, 60.000 TL'si mısır ve 10.000 TL'si domates olmak üzere toplam 120.000 TL bedelle mal satmış olup, bu alım satım işlemini tanzim etmiş olduğu tek bir fatura ile tevsik etmiştir. Bu alım satım işleminin tescilinde;
- tescil ücreti oranının 0,002 ve işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanının 333.-TL olduğu varsayımıyla,
- kotasyonda yer almaması nedeniyle domatesin bedelinin fatura toplamından düşülerek faturada yer alan kotasyona dahil malların alım satım değerinin belirlenmesi ($120.000 - 10.000 = 110.000$ TL)
- malın alım satım değeri ile tescil ücreti oranının çarpımı sonucunda elde edilen rakam ($110.000 \times 0,002 = 220$.-TL.), işlem başına alınacak toplam tescil ücreti tavanı olan 333.-TL'nin altında kalacağı için tahsil edilmesi gereken tescil ücreti 220.-TL olacaktır.

D-Kotasyona Dahil Maddelerin İhracat ve İthalatının Tescil Edilip Edilmeyeceği Hususu

5174 sayılı Kanunun;

“Borsa işlemlerinin tescili” başlıklı 46 ncı maddesinin;

birinci fıkrasında, “Borsaya tâbi maddelerin en az miktarları üzerinde yapılan alım satım muamelelerinin borsalara tescili zorunludur. Elektronik ticaret yoluyla yapılan satışlar da bu madde kapsamındadır.”

dördüncü fıkrasının (b) bendinin (2) numaralı alt bendinde, alıcı ve satıcıdan birinin yurt dışında olması halinde tescil yükümlülüğünün yurtiçinde olan tarafça kendi merkezinin bulunduğu yer borsasına tescil ettirilerek ve tescil ücreti ödenerek yerine getirileceği, altıncı fıkrasında ise, “İhracatın tescilinden ücret alınmaz.”

Ticaret Borsalarına Tabi Maddeler ve Bu Maddelerin Alım veya Satımlarının Tescili Hakkında Yönetmeliğin;

“Borsaya Tabi Maddeler” başlıklı beşinci maddesinin “herhangi bir maddenin borsaya tabi olabilmesi”nin şartlarının düzenlendiği dördüncü fıkrasının (b) bendinde, borsa kotasyonuna dahil edilmek istenen maddenin ihraç, ithal veya tevzi edilmesinin gerektiği,

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

“Tescil Ücreti” başlıklı 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında,
“İhracatın tescilinden ücret alınmaz. Ancak, ihracatçının ihraç ettiği malların yurt içindeki alımları tescile ve ücrete tabidir.”
hükümleri amirdir.

Anılan mevzuat hükümleri çerçevesinde;

Kotasyona dahil maddelerin ithalatının tescil ettirilmesi ve tescil ücretinin ödenmesi gerekmektedir. Kotasyona dahil maddelerin ihracatının ise, yalnızca tescil ettirilmesi gerekmekte olup, bunların tescilinden tescil ücreti alınmaz.

Bilgi edinilmesini ve uygulamanın bundan böyle bu çerçevede yürütülmesi hususunda keyfiyetin tüm borsalara duyurularak sonucundan Bakanlığımıza bilgi verilmesini rica ederim.

İsmail YÜCEL
Bakan a.
Genel Müdür

-/-

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü

